

THE COMPETITIVENESS OF THE FINANCIAL SECTOR AND THE OFFSHORE FLOWS OF BANK CAPITAL

Shumska S.S.,

*Candidate of Economic Sciences, Leading Researcher,
Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ТА ОФШОРНІ ПОТОКИ БАНКІВСЬКИХ КАПІТАЛІВ

Шумська С.С.,

*к.е.н., провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»,
м. Київ, Україна*

У контексті досягнення стабільних позитивних темпів зростання української економіки, зміцнення та розвиток фінансової системи є необхідною передумовою відходу від «сировинної» моделі розвитку та створення умов для її диверсифікації. Серед важливих кроків з фінансової підтримки процесу модернізації української економіки в умовах глобалізації постає завдання підвищення конкурентоспроможності фінансового сектора.

Якщо визначати конкурентоспроможність національного фінансового сектора як “його здатність в порівнянні з іншими країнами залучати і перерозподіляти зовнішні і внутрішні грошові ресурси на цілі розвитку з мінімальними витратами і ризиками, формувати центри концентрації ліквідності та фінансового посередництва, які є каналами економічного впливу, експортувати фінансові послуги та продукти, забезпечувати використання національної валюти в міжнародному фінансовому обігу” [1], то буде очевидним низький рівень конкурентоспроможності українського фінансового сектора. Підтвердженням даної тези може слугувати динаміка **рівня розвитку фінансового ринку (8th pillar: Financial market development)** – 8-ма із 12-ти груп показників, які формують агрегований **Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК, Global Competitiveness Index)** Всесвітнього

економічного форуму (ВЕФ) [2]. На жаль, упродовж 2012-2016 рр. у світовій системі координат український фінансовий сектор, демонстрував спадний тренд конкурентоспроможності (рис.1, табл.1), що стримувало темпи модернізації та економічної динаміки.

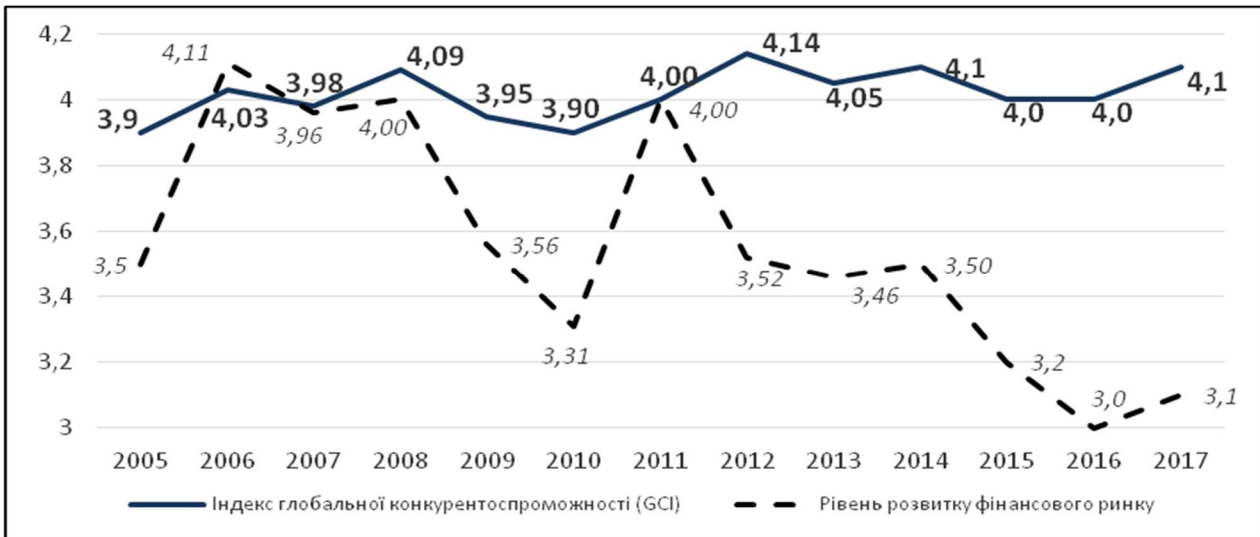

Рис. 1. Динаміка Індексу конкурентоспроможності та рівень розвитку фінансового ринку України у 2005-2016 рр. (бальна оцінка)

Джерело: складено за даними звітів ВЕФ за відповідні роки.

Серед слабких сторін українського фінансового сектору у порівнянні з іншими країнами – низький показник стійкості банківської системи. На жаль, за цим індикатором вже досить тривалий час Україна займає останні місця в рейтингу серед великої групи країн світу (табл.1), що свідчить про вразливість української банківської системи.

Таблиця 1.

Рейтинги України, що відображають рівень фінансового розвитку

Показник	2005	2010	2015	2016	2017
Рейтинг України по ІГК (GCI)	84	89	79	85	81
Рейтинг України по групі 8 "Рівень розвитку фінансового ринку"	88	119	121	130	120
Рейтинг України по індикатору "Стійкість банків"	93	138	140	138	135
Кількість країн у вибірці	114	139	140	138	137

Джерело: складено за даними звітів ВЕФ за відповідні роки.

Для України, як і для інших країн з ринком, що розвивається, наслідками низького рівня стійкості банківської системи (БС) і, відповідно, невисокої конкурентоспроможності національного фінансового сектора є: відтік національних інвесторів з внутрішнього ринку, дефіцит прямих інвестицій, формування залежності від зовнішнього фінансування.

Проявом втрат фінансового потенціалу країни та конкурентоспроможності національного фінансового сектора є втеча українських капіталів, значні обсяги незаконних фінансових потоків (НФП – *illicit financial flows, IFF*). Згідно з дослідженням організації *Global Financial Integrity (GFI)*, за десять років з України незаконно виведено 116,763 млрд дол. США, тобто щорічно в середньому держава втрачала 11,67 млрд дол. США, і це 14-й результат порівняно з 149 країнами включеними в аналіз [3].

Можливості для виведення національних фінансових капіталів надають офшори [4]. Яку частину капіталів власники повертають назад в Україну визначити складно, однак сьогодні на фоні зростаючої динаміки відтоку національних капіталів існує також і тенденція до їх повернення у вигляді іноземних інвестицій (хоча де-факто вони переважно мають українське походження).

У даному контексті офшоризація капіталів банківської системи – це повернення вітчизняних капіталів в Україну під прапором офшору. Аналіз офшорної активності банківських установ дав змогу оцінити¹ **рівень офшоризації капіталу банківської системи** – частку офшорного капіталу банків у сукупному статутному капіталі БС. З правової точки зору ці потоки в Україну є легальними, і те, що вони прийшли у наш банківський сектор, є позитивним фактором для його розвитку. Однак те, що лише частина діючих банківських установ має тільки вітчизняний капітал, засвідчує, що велика кількість українських власників мала серйозні причини реєстрації свого капіталу та бізнесу не у власній країні, а за кордоном [4-5].

Багатогранність та масштабність питань виведення економіки із «тіні» та повернення національних капіталів обумовлює складність отримання швидких конкретних результатів.

Однак проведення заявлених реформ судочинства та кропітка робота направлена на підвищення конкурентоспроможності банківського сектору

¹ Розрахунки проведено у двох варіантах, залежно від кількості країн/юрисдикцій, які вважаються офшорами: перший – згідно з офіційним переліком офшорних зон України (на основі чинного переліку, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 р. № 143-р.), другий – за списком фінансових центрів, яким користуються експерти МВФ та ОЕСР.

може, як свідчить світовий досвід, забезпечити формування фінансових ресурсів розвитку, надати поштовх для реалізації конкурентних стратегій суб'єктів господарювання та модернізації вітчизняної економіки.

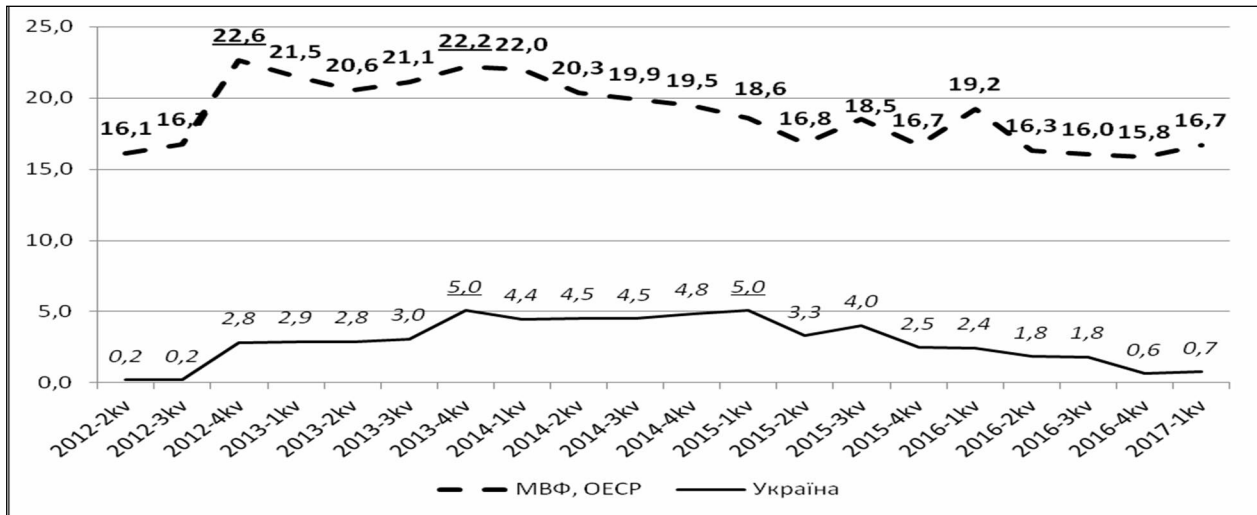

Рис. 2. Динаміка показника офшоризації капіталу банківської системи за переліком офшорних зон України та МВФ і ОЕСР у 2012–2017 рр., %

Джерело: авторські розрахунки за даними НБУ та інформацією, представленою на сайтах банків.

Список використаних джерел:

1. Финансовые стратегии модернизации экономики: мировая практика / под ред. Я.М. Миркина. – М.: Магистр, 2014. – 496 с.
2. The Global Competitiveness Report 2017–2018 (2017). World Economic Forum. Retrieved from: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
3. Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004–2013, (2015). Global Financial Integrity. Retrieved from: <http://www.gfintegrity.org/reports/>
4. Шумська С.С. Фінансове багатство України в офшорах світу та офшоризація капіталу банківської системи// Економіка та прогнозування. – 2016. – №4. – С.25-47.
5. Шумська С.С. «Диференціал довіри» та рівень офшоризації банківського капіталу в Україні// Економічна теорія. – 2017. – №3. – С.39-63.